

Smittspridaren nr 2 2024

Efter en lång vinter med spridning av de vanliga vintervirus-sjukdomarna är sommaren äntligen här. Kikhosta ökar i Sverige sedan en tid och antalet mässlingsfall ökar i många länder. Sommaren brukar innebära fler resor inom och utom Sverige och det är bra att se över vaccinationsskyddet inför resor. Sommaren medför ofta även fler fall av campylobacter kopplat till grillning och kontaminerat vatten från fjällbäckar.

Innehåll

- Kort summering av vintersäsongens smittor
- iGAS
- Kikhosta ökar inom och utom Sverige-viktigt att spädbarn skyddas
- Mässling ökar i Europa-risk för smitta vid utlandsresor för ovaccinerade
- STI inför sommaren
- Strama
- Tips inför sommaren
- Utbildningsdagar i höst

Vintersäsongens smittor och vaccinationstäckningen

Influensasäsongen för influensa A bedöms vara över sedan vecka 14. En liten spridning av influensa B sker fortfarande men på en stabilt låg nivå. Toppen för influensa var vecka 52 och säsongen har dominerats av influensa A (93 %).

Smittspridning av covid-19 pågår fortfarande men på låga nivåer. Spridning tog fart innan höstens vaccinationskampanj inleddes och toppen nåddes redan under vecka 45 i Västerbotten. Antalet fall har legat på låga nivåer sedan vecka 3 i Västerbotten.

Säsongen för spridning av RS-virus (respiratorisk syncyticalvirus) bedöms vara över sedan vecka 14. Säsongen började tidigare liksom de två föregående säsonger jämfört med innan covidpandemin. Toppen nåddes i början av året och säsongen var relativt intensiv där de små barnen stod för 40 % av fallen under säsongen. Äldre personer löper också en ökad risk för svår RS-sjukdom och under säsongen har 30 % av fallen varit bland personer 75 år och äldre.

Av länets invånare 80 år och äldre har 54 % vaccinerats med vårdos mot covid-19 vilket ligger i nivå med rikssnittet. Under höstens kampanj nådde vi över 80 %

täckning för samma åldersgrupp. Intresset för säsongens influensavaccination var högt och vi nådde glädjande nog 75 % vaccinationstäckning i åldersgruppen 65 år och äldre. Inför vintersäsongen 24/25 planeras samvaccination med covid-19 och influensa med målsättningen att så många som möjligt av rekommenderande individer vaccineras.

iGAS

Antalet fall av invasiva grupp A streptokocker har legat på ovanligt höga nivåer sedan november 2023. En minskning av antalet fall ses nu i Sverige och även i Västerbotten, men antalet fall ligger fortsatt på högre nivåer än innan pandemin. Invasiva infektioner orsakade av iGAS är allvarlig och kräver en snabb handläggning inom vården. Fördjupad statistik och information om sjukdomen [finns på Folkhälsomyndigheten](#).

Kikhosta ökar i Sverige

[Folkhälsomyndigheten rapporterar att kikhosta ökar i Sverige](#) efter att ha legat på låga nivåer sedan pandemin. Hittills i år har 241 fall rapporterats i Sverige varav ett fall i Västerbotten. Kikhosta bland de yngsta barnen kan vara livshotande och det är viktigt att skydda små barn genom vaccination av gravida efter graviditetsvecka 16 och vaccination av spädbarn från tre månaders ålder enligt barnvaccinationsprogrammet. Antalet fall av kikhosta brukar vara högst under sommaren och hösten och antalet fall förväntas att öka i Sverige. Gravida i Västerbotten erbjuds gratis vaccination sedan januari 2023 och detta erbjudande har tagits väl emot av länets gravida.

Vid misstanke om kikhosta hos spädbarn är det viktigt med snabb behandling. Det är även viktigt med provtagning av gravida och familjemedlemmar med långvarig hosta och att ge behandling om de har kikhosta.

Mässlingsutbrott pågår i Europa

[ECDC](#) rapporterar ökat antal fall av mässling i EU/EEA sedan juni 2023. Antalet fall förväntas att öka i Europa de kommande månaderna till följd av sämre vaccinationstäckning i ett flertal länder i Europa. Det är få fall i Sverige men det förekommer att ovaccinerade smittas på resor. Många reser utomlands under sommarmånaderna vilket ökar risken för smitta för ovaccinerade under resor och import av fall till Sverige.

Det är viktigt att vaccinationsskyddet ses över inför utlandsresor för de som inte vaccinerats eller har haft mässling. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att barn över 9 månader erbjuds vaccination mot mässling inför utlandsresor som innebär en ökad risk.

Vid misstanke om mässling är det viktigt med snabb provtagning och isolering av misstänkt fall.

Sexuellt överförbara infektioner och sommaren

Brännbollsyran i Umeå som är en populär avslutning för universitetsstudenter och ungdomar. Som föregående år kommer representanter från Smittskydd,

Ungdomshälsan, Studenthälsan, Hud- och STD-mottagningen och Folkhälsoenheten finns på plats för att sprida information om STI-sjukdomar och vikten av att skydda sig och provta sig.

Klamydia: Fram till och med vecka 21 har 281 klamydiafall anmälts i länet vilket är något fler än under samma period förra året då 258 fall anmälades.

Gonorré: Hittills i år har nio fall anmälts i länet att jämföra med fem fall under samma tidsperiod 2023. Antalet fall som diagnostiseras på ett år var högst 2022 då totalt 44 fall diagnostiserades. Enligt rapporter från ett flertal regioner i Sverige ökar gonorré i Sverige och smittspridning ses allt oftare bland yngre kvinnor efter sex med motsatt kön som smittats i Sverige. Ökningen ses även i Europa.

Strama (Antibiotika eller inte)

I Västerbotten har primärvården fortsatt lägst antibiotikaförskrivning i landet med 229 recept/1000 invånare och år. I Sverige ses en fortsatt generell ökning av antibiotikakonsumtionen med 2%. Strama nationellt har uppdaterat sin appversion med tillägg av profylaxrekommendationer för urologiska ingrepp och gjort förändringar i rekommendationerna till gravida och ammande [se läkemedelsverket](#) & [Kvartalsrapporter antibiotikaförsäljning FoHM](#)

Förskrivningen av antibiotika i öppenvården i Västerbotten är lägst i landet vilket är glädjande. Öppenvården i Västerbotten har en god följsamhet till [behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner\(regnbågshäftet\)](#) framtagna av Strama och Folkhälsomyndigheten. Viktigt att detta goda arbete fortsätter.

Tips inför sommaren

Även den som stannar hemma i Sverige kan drabbas av magsjuka, vid till exempel grillning. Kom ihåg att fryst kycklingkött som ska grillas måste vara helt tinat. Annars riskerar köttet att se färdiggrillat ut på utsidan, men vara rått inuti. Använd inte marinad som kycklingen legat i till såser och pensla inte heller det färdiggrillade köttet med den tidigare använda marinaden. Tänk på att byta fat och redskap så att inte samma används till det färdiggrillade köttet som använts till det råa. Grilla säkert och njut av maten i sommar!

Den som vill hålla koll på vattenkvalitet på badplatser kan här se de badplatser som [kommunerna regelbundet provtar för bakterier](#).

Övriga nyheter i korthet och omvärldsspaning

Remissförslag och vägledning för vaccination mot vattkoppor och bältros
[Folkhälsomyndigheten har i sin utredning](#) kommit fram till att vattkoppor uppfyller kriterierna för att införas i det nationella barnvaccinationsprogrammet. Ett förslag om införande har gått ut på remiss till berörda instanser som får komma med synpunkter, varefter myndigheten kan lämna förslaget till regeringen. Folkhälsomyndigheten har även utrett om bältrosvaccinet uppfyller kriterierna för att införas i det nationella vaccinationsprogrammet och har kommit fram till att alla kriterierna inte uppfylls. En vägledning har tagits fram till

regionerna innehållande vilka överväganden som kan behöva göras. Gällande vattkoppsvaccination kommer vi att invänta ett beslut från regeringen och för bältrosvaccin behöver en upphandling av vaccinet genomföras nationellt, varefter ett förslag kan inlämnas till politiken om eventuellt införande till vissa grupper.

Mpox

Efter en längre tid utan någon spridning pågår ett utbrott i Sverige sedan april 2024. Fram till 25 maj har totalt 25 fall rapporterats enligt [Folkhälsomyndigheten](#) där smittspridningen skett i Sverige. Majoriteten av fallen är ovaccinerade och de flesta fallen är från Region Stockholm. Viktigt att personer med ökad risk för smitta vaccineras, gäller framför allt män som har sex med män.

Hajj

I Saudiarabien pågår ett utbrott av meningokocker sedan mitten av april. Hajj äger rum 14–19 juni och rekommendationer om vaccination finns från [Saudiarabiens hälsoministerie](#), dessa inkluderar vaccination mot gula febern, polio och meningokocker. Fall bland återvändande resenärer från Saudiarabien har rapporterats i Frankrike, USA och Storbritannien.

Crim-Kongo hemorragisk feber (CCHF)

[Experter varnar](#) för en ökad risk för smittspridning i Europa av CCHF från infekterade fästingar. Smittan sprids från infekterade fästingar av arten *Hyalomma marginatum* som har etablerats i vissa delar av södra Europa. Denna fästing finns inte i Sverige.

Höstens utbildningar

Save-the-date 16 oktober blir årets smittskyddsträff

Onsdagen den 16 oktober kommer smittskyddets årliga smittskyddsträff att anordnas. Vi kommer även i år att hålla till på Clarion hotel Umeå.

Smittspårningsutbildning

Smittskyddsensheten i Norrbotten kommer att arrangera en smittspårningsutbildning 24-25 september i Luleå.

Stramautbildning

En utbildning riktad till primärvården kommer att anordnas den 19 november.

På lärande region [länk](#) finns en film som riktar sig till nya/tillfälliga läkare inom primärvården - En introduktion i rationell antibiotikabehandling.

Vi som arbetar på Smittskyddsensheten Region Västerbotten:

Maria Marklund, smittskyddsläkare	090-785 14 00	maria.j.marklund@regionvasterbotten.se
Gunilla Persson, bitr smittskyddsläkare	090-785 20 15	gunilla.k.persson@regionvasterbotten.se
Therese Thunberg, bitr smittskyddsläkare	090-785 20 15	therese.thunberg@regionvasterbotten.se
Martin Angelin, bitr smittskyddsläkare	090-785 37 51	martin.angelin@regionvasterbotten.se
Anna Kauppi, smittskyddssjuksköterska	090-785 37 65	anna.kauppi@regionvasterbotten.se
Josefin Örnbjär, smittskyddssjuksköterska	090-785 37 49	josefin.ornbjar@regionvasterbotten.se
Denise Jarvis, Smittskyddssekreterare	090-785 13 68	denise.jarvis@regionvasterbotten.se